KEHA-keskus

Asiantuntijalausunto KEHA/43907/2023

18.10.2023

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta, kuuleminen 19.10.2023

KEHA-keskuksen lausunto koskien Hallituksen esitystä eduskunnalle (HE 41/2023 vp) valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Talousarvioesityksen määrärahat

Hallituksen esityksessä valtion talousarvioksi vuodelle 2024 ehdotetaan lisäystä ELY-keskusten toimintamenomäärärahoihin 2,75 milj. euroa lupamenettelyiden nopeuttamiseen osana Suomen elpymis- ja palautumisohjelman REPowerEU-lukua. Ruotsinkieliseen kotoutumiskoulutukseen esitetään 0,5 milj. euroa ja Work in Finland-ohjelmaan 0,6 milj. euroa. Lisäksi ELY-keskusten toimintamenomäärärahoihin esitetään siirrettäväksi työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan muilta talousarviotileiltä mm. palkkatukiuudistuksen toimeenpanoon 0,3 milj. euroa ja TE-palvelu -uudistuksen muutoskustannuksiin 0,4 milj. euroa. ELY-keskusten toimintamenomäärärahoihin esitetään myös vähennyksiä, mm. Valtorin laskutuksen muutos 0,27 milj. euroa.

TE-palvelut siirtyvät kunnille 1.1.2025. Hallituksen esityksessä valtion talousarvioksi vuodelle 2024 ehdotetaan lisäystä TE-toimistojen toimintamenomäärärahoihin 3,7 milj. euroa TE-palvelu -uudistuksen muutoskustannuksiin.

Digitalisaation kehittäminen -momentille ehdotetaan lisäystä 9,9 milj. euroa TE-palvelu -uudistuksen tietojärjestelmäkustannuksiin.

KEHA-keskus pitää ehdotettuja lisämäärärahoja hyvinä ja perusteltuina. ELY-keskusten ja TE-toimistojen toimintamenomäärärahojen lisäyksillä turvataan lisääntyneiden tehtävien ja velvoitteiden hoitamista ELY-keskuksissa, TE-toimistoissa ja KEHA-keskuksessa sekä varaudutaan tuleviin muutoksiin. Digitalisaation kehittämisen osalta ehdotetuilla lisämäärärahoilla turvataan TE-palvelu -uudistuksen edellyttämiä tietojärjestelmäuudistuksia.

Valtorin laskutuksen muutoksen aiheuttama vähennys ELY-keskusten toimintamenomäärärahoissa on perustelu, jos se pienentää Valtorin KEHA-keskukselle osoittamaa laskutusta vähintään vastaavalla summalla.

Hallinnon toimintatapojen, rakenteiden ja prosessien kehittäminen

Hallituksen esityksen mukaan rakenteiden ja toimintatapojen uudistamisen tavoitteena on hallinnon selkeä rakenne sekä eri toimijoiden välistä poikkihallinnollista yhteistyötä tukeva ja toimintaympäristön muutoksia ennakoiva ohjaus- ja johtamisjärjestelmä. Valtion työtehtäviä organisoidaan hyödyntäen monipaikkaisuutta ja älyteknologian mahdollistamaa paikkariippumattomuutta. Valtion virastojen ja virkamiesten kyvykkyyttä rajat ylittävään, ilmiölähtöiseen työskentelyyn sekä fyysisen ja virtuaalisen työnteon yhdistävään hybridityöskentelyyn vahvistetaan.

Hallitusohjelman mukaista valtion aluehallinnon uudistamisen lainsäädäntövalmistelua jatketaan vuonna 2024. Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa yhdenmukaista lupa- ja valvontakäytäntöä alueesta riippumatta ja sujuvoittaa lupaprosesseja. Kehittämisen pääperiaatteena on monialaisuus. Ensisijaisesti tämä tarkoittaa lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien kokoamista uuteen perustettavaan monialaiseen virastoon, johon yhdistetään Valvira, Aluehallintovirastot sekä ELY-keskusten Y-vastuualueen tarkoituksenmukaiset tehtävät. ELY-keskusten puitteissa järjestetyn hallinnon osalta lähtökohtana on monialainen valtion aluehallinto, joka kootaan nykyistä vahvemmille alueille Elinvoimakeskuksiin.

Palkeiden työn osuutta henkilöstöhallinnon ja taloushallinnon prosesseissa pyritään lisäämään ja näin vahvistamaan henkilöstöhallinnon laatua, yhtenäisyyttä sekä tuottavuutta.

Uudistettujen valtion toimitila- ja kiinteistöstrategioiden toimeenpanoa jatketaan. Valtion kiinteistövarallisuutta tulee hallita ja hoitaa tehokkaalla, kestävällä ja valtion kokonaisedun varmistavalla tavalla. Valtion toimitilastrategian mukaisesti tilatehokkuutta parannetaan vastaamaan asetettuja tilatehokkuustavoitteita, muuttuneita työnteon tapoja ja kansalaisten sähköisen asioinnin lisääntymistä. Tällä tavoitellaan parempia työsuorituksia, pienenevää hiilijalanjälkeä ja alempia vuokrakustannuksia.

KEHA-keskus pitää rakenteiden ja toimintatapojen uudistamisen tavoitteita hyvinä.

Julkisen hallinnon digitalisaatiota edistetään KEHA-kirjanpitoyksikössä (ELY-keskukset, TE-toimistot ja KEHA-keskus) systemaattisesti mm. digikehitysohjelman ja työvoimapalvelujen digitalisaation hankesalkun hankkeilla. Mm. digiosaamisen -, kulttuurin ja digityöympäristöhankkeilla haetaan nimenomaan toimivia ja myös kustannustehokkaita toimintatapoja.

KEHA-kirjanpitoyksiköstä on siirretty tehtäviä Palkeisiin, mutta se ei ole kaikilta osin vähentänyt resursseja tai tehostanut prosesseja. Tehtävien siirrossa Palkeisiin tulisi tavoitella kokonaistaloudellisesti edullisinta ja tehokkainta ratkaisua koko valtionhallinnon tasolla. Tehtävien siirtäminen kirjanpitoyksiköistä Palkeisiin ei saisi olla itseisarvo, vaan htv- ja kustannussäästöjä tulisi syntyä myös virastoille. Prosessit tulisi olla sellaisia, että tiedot siirtyvät automaattisesti tai ne tallennetaan vain kerran ja siellä, missä ne syntyvät, jotta ei tehdä päällekkäistä työtä. Kehittämisen painopiste tulisi olla prosessien sähköistämisessä ja automaation lisäämisessä ja Palkeiden roolin tulisi tukea nimenomaan tätä.

Palkeiden ohella valtion toisen inhouse-yhtiön, Valtorin, osalta kustannustaso on ollut nouseva. Vuonna 2023 ennusteen mukaan Valtorin laskutuksessa on kustannusnousua n. 5,5% viime vuoteen verrattuna. Kustannusnousu vuodelle 2024 on saman verran, verrattuna tähän vuoteen. KEHA-keskus kannattaa hallitusohjelman kirjausta, jossa haetaan keinoja parantaa julkisten hankintojen ja julkisen sektorin tehokkuutta sekä vahvistaa alueellista elinvoimaa ja yrittämisen edellytyksiä rajaamalla julkisen sektorin mahdollisuuksia tuottaa inhouse-yksiköissä sellaisia tukipalveluita, joissa on olemassa toimiva markkina, kuten siivous-, taloushallinto-, ruoka- ja ICT-palveluissa.

Toimitilojen osalta on syytä huomioida, että meneillään olevissa valtion toimitilastrategian mukaisissa toimitilahankkeissa ei juurikaan synny säästöjä. Perinteisen työhuonetoimiston muuttaminen moderniksi monitilaympäristöksi vaatii merkittäviä rahallisia panostuksia ja joissain

tapauksissa vuokrataso on noussut huolimatta melko tilatehokkaista monitilaratkaisuista. Valtion toimitilaverkoston Lahden ja Lappeenrannan pilottihankkeissa on mukana myös TE-palvelut ja uuden työnhaun mallin (pohjoismainen työnhakumalli) mukaiset asiakaspalvelutilat ovat nostaneet vuokrakustannuksia verrattuna nykytasoon. Uusi työnhaun malli edellyttää kasvokkain tapahtuvaa asiointia TE-toimistoissa ja työllisyyden kuntakokeilussa. Tämä on edellyttänyt asiakaspalveluun käytettävän lisätilan hankkimista. KEHA-keskus on hankkinut lisätilaa sekä TE-toimistoille että työllisyyden kuntakokeiluille kasvokkain tapahtuvia haastatteluja varten sisältäen asiakaspalvelutilat ja myös tarpeelliset taustatyötilat. Lisätilaa on hankittu yhteistyössä kuntakokeilujen kanssa siten, että tiloissa mahdollisesti tarvittavat investoinnit ovat käytössä myös TE-palvelut 2024 uudistuksen jälkeen. Pohjoismainen työnhakumalli ei siis tältä osin tue tavoitetta alemmista vuokrakustannuksista. KEHA-kirjanpitoyksikön (ELY-keskukset, TE-toimistot ja KEHA-keskus) vuodelle 2024 budjetoidut toimitilakustannukset ovat n. 29 M euroa. Kasvua edelliseen vuoteen on 9,5%. Toimitilakustannusten kasvua selittää vuokrakustannusten nousu etenkin valtion yhteisissä toimitilahankkeissa (Joensuu, Lahti, Lappeenranta ja Pori) sekä TE-toimistoille ja työllisyyden kuntakokeiluille hankitut lisätilat.

TE-toimistoille ja työllisyyden kuntakokeiluille tehdyt toimitilainvestoinnit uhkaavat jäädä vaille käyttöä, jos kaupungit tekevät ratkaisun, että tarjoavat TE-palveluja omissa kiinteistöissään vuodesta 2025 eteenpäin. Asetettuun toimitilasäästötavoitteeseen pääseminen edellyttää tilankäytön merkittävää tehostamista. TE-palvelujen osalta tulevat työvoimaviranomaiset tulevat tekemään omia ratkaisuja huolimatta julkisen hallinnon strategian tavoitteesta valtion, KELAn ja kuntien yhteisistä asiakaspalvelupisteistä.

Toimintamenomäärärahojen turvaaminen tärkeää

TE-palvelut siirtyvät kunnille 1.1.2025. Uudistuksella on merkittävät vaikutukset ELY-keskusten, TE-toimistojen ja KEHA-keskuksen toimintaan, jolloin uudistuksen valmistelussa ja toteuttamisessa tulee turvata riittävät resurssit ELY-keskuksille, TE-toimistoille ja KEHA-keskukselle.

KEHA-keskuksen ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa tehdyn tulossopimuksen mukaisesti KEHA-keskus osallistuu TE2024- ja KOTO2024 -uudistusten toimeenpano-ohjelman valmisteluun ja ohjelmassa sovittujen toimenpiteiden toteutukseen. KEHA-keskus mm. uudistaa TE-palvelujen tietojärjestelmät. Toteutettavat tietojärjestelmähankkeet osaltaan uudistavat prosesseja, parantavat työmarkkinoiden kohtaantoa ja edistävät tuottavuutta. Työvoimapalvelujen johtamisen, seurannan ja kehittämisen kannalta on panostettava tiedolla johtamisen kehittämiseen ja varmistettava valtakunnallisen yhteisen tietovarannon toteuttaminen.

KEHA-keskus on vuodesta 2015 edistänyt ELY-keskusten ja TE-toimistojen toimintojen yhtenäistämistä ja tehostamista. Yhtenäistämällä prosesseja, keskittämällä palveluja ja toimintoja, panostamalla digitalisaatioon sekä toimitilajärjestelyllä on saatu aikaan merkittäviä tuottavuushyötyjä ja säästöjä. ELY-keskusten, TE-toimistojen ja KEHA-keskuksen omilla toimenpiteillä on saavutettu merkittäviä säästöjä virastojen toimintamenomäärärahoissa. Säästöjen kautta on käytössä siirtyneitä toimintamenomäärärahoja. Vuoden 2024 talousarviossa osoitettavien määrärahojen lisäksi on tärkeää turvata siirtyneiden toimintamenomäärärahojen käyttö, jotta pystytään varautumaan tuleviin isoihin uudistuksiin ja niiden toteutukseen.

KEHA-keskus

Asiantuntijalausunto KEHA/43907/2023

18.10.2023

TE-palvelu-uudistuksen myötä, vuodesta 2025 alkaen, työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan rahoitus siirtyy kunnille siirtyvien tehtävien osalta osaksi kuntien peruspalveluiden valtionosuuksia. KEHA-keskuksella kuitenkin säilyy ja uudistuksen myötä KEHA-keskukselle siirtyy myös uusia valtakunnallisia vastuita työvoimapalveluihin liittyen. KEHA-keskus vastaa mm. työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon, palvelualustan ja asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden kehittämisestä ja ylläpidosta. Näiden tehtävien hoitamiseksi tulee turvata rahoitus myös vuodesta 2025 eteenpäin.

Johanna Sommarberg
talousjohtaja, KEHA-keskus